

En Vendelboslægt. (Povl Løvenørns Fædreneslægt).

Af *Kr. Værnfelt.*

I Øster Hassing By i Kjær Herred laa forudm en lille Gaard, som ved Matrikuleringen 1844 fik Nr. 11. Gaarden, der var en typisk vendsysselsk Parallelgaard, bestaaende af to lange Længer, som vendte Øst—Vest, laa i Byens østlige Udkant mellem Ulstedvejen og Gaarden Sønderhaven. Nogle Aar efter Udskiftningen blev den købt til Nørhaven og senere til Paukergaard, hvortil dens Jorder stadig hører. Matr. 11 var 1562 Krongods og hørte til Aalborghus Len, og dens aarlige Landgilde var 2 Tønder Byg.

De ældste kendte Fæstere er: 1562 Thøger Jensen og 1600 og 1605 Jens Pedersen. Omkring 1608—09 fæstede Niels Bertelsen Gaarden; men allerede 1621—22 gik han paa Aftægt; thi Aalborghus Lens Stedsmaalsliste for nævnte Aar beretter, at »Pouell Thomesen i Øster Hassing gav af det Halvboel ibidem, Niels Bertelsen ham oplod, 8 Daler.«

Povl har vel været gift med en Datter af Niels Bertelsen, der forbeholdt sig Brugen af en mindre Part af Stedet, og i Aarene 1622—29 nævnes de to Mænd sammen som Fæstere.

1630—31 gav »Poffuel Thommesen til Stedsmaal af it lidet Boel i Øster Hassing, Niels Bertelsen fradøde, 3 Daler.«

1636 nævnes Niels Bertelsens Hustru [Enke] og Povl Thomsen som Fæstere — men da var Povls 1' Kone forlængst død, og han var gift igen.

Hans 2' Kone hed Else Christensdatter.

Hendes ældste Broder Povl Christensen var Gaardfæster i Ø. Hassing, saa hun var rimeligvis der fra Byen.

Dette Ægteskab var ganske kortvarigt; thi Else døde 1637—38, efterladende sig en lille Søn, Lars Povlsen.

Kjær Herreds Tingbog af 4. September 1638 beretter:

»Povl Christensen i Øster Hassing paa Laurs Poulsen, Povl Thomsen i Øster Hassing hans Søns Vegne . . .

at Povl Thomsen i Øster Hassing og Povl Christensen stod her i Dag for Tings dom og bekiende, at de haver vedtagen et venligt Skifte og Forligsmaal emellem Povl Thomsen og hans Søn Laurs Povlsen — anlangendes hvad Arv og Arvelod, som forskrevne Laurs Povlsen arvelig er tilfalden efter hans Salig Moder Else Christensdatter, udi saa Maade, at forskrevne Povl Thomsen skal give sin Søn Laurs Povlsen forhen berørte Arvelod, han kan være tilfalden, 20 Sletdaler.

Pengene skal blive staaende hos forskrevne Povl Thomsen, og Laurs Povlsen skal have Underhold hos Faderen, Klæder, Føde, samt hans Skolegang.«

Naar Povl holdt Skifte med Sønnen, var Grunden den, at han atter agtede at gifte sig.

Sønnen Laurs Povlsen er maaske identisk med den Laurs Poulsen, som 1660 nævnes i Øster Hassing: »Lars Povlsen og Hustru«¹⁾, og som i Matriklerne 1662

¹⁾ Aalborghus Lens Extraskatter. Der nævnes ingen Børn; men Lars og hans Kone maa ogsaa 1660 have været ganske unge Folk.

og 64 staar som Fæster af et Halvboel under Vraa. Rimeligvis er han død uden Afkom, thi da hans yngre Halvbroder af samme Navn i 1719 døde paa Falster, nævnes hverken han eller hans eventuelle Børn som Arvinger.

Povl Thomsens tredje Hustru hed Kirsten Laursdatter; hun var Datter af Lars Larsen paa Gravholt, en af Ulsted Sogns ansete Bønder, og Margrethe Jensdatter.

Et Par Aar efter Bryllupet [i 1640] gav Povl, ifølge Kjær Herreds Tingbog, paa sin Hustru Kirsten Laursdatters Vegne hendes Broder, Niels Lauritzen i Ulsted Rimgaard, Afkald for Arv efter hendes Forældre, Lars Larsen og Margrethe Jensdatter paa Gravholt, og efter hendes Mormoder, Ane Laursdatter i Kjærsgaard.

Angaaende Povl Vendelbo Løvenørns Farmoders Slægt kan oplyses følgende:

Lars Larsen boede 1615 og 31 paa Gravholt, som hans Fader, Lars Svendsen [† før 1610] havde i Fæste før ham.

Lars Svendsen nævnes 1579 og 1601 som Fæster.

Margrethe var fra den gamle Selvejergaard Kjærsgaard i Vester Hassing.

Hun maa være født o. 1570, † før 1640, og er Datter af Jens [Christensen?] og Ane Laursdatter, som o. 1600 og senere boede paa Kjærsgaard.

Af hendes Søskende kendes Anders Jensen, der 1640 boede hjemme [Kjær Hdr. Tgb.], og Christen Jensen, som fik Kjærsgaard i Fæste efter Forældrene.

^{13/7} 1593 (Kronens Skøder) overtog Rigsadmiral Peder Munk ved Mageskifte med Kronen Kjærsgaard, som han lagde under sin Gaard Langholt [i Horsens Sogn]. Fæsteren hed da Christen Nielsen.

1562, 83 og 86 var Povl Laursen, »Staldsvend« kaldet, Kronbonde paa Kjærsgaard. Han var Kirkevæрге og meget anset paa Egnen, men synes at være død uden Afkom. Rimeligvis var han Broder til Ane Larsdatter.

— — —
 Povl Thomsen i Østerhassing døde o. 1656, og han havde med sin sidste Hustru 2 Sønner, L a r s og T h o m a s P o v l s e n.

Kort efter Mandens Død ægtede Kirsten en Mand ved Navn Mads Pedersen.

Stedsmaalslisten for 1657—58 fortæller, at »Mads Pedersen fæstede 1 Boell i Øster Hassing, som Pouell Thomsen fradøde — gaff 5 Daler«.

I Kirstens 2' Ægteskab fødtes 1669 en Søn, der, som Skik og Brug var, blev opkaldt efter hendes 1' Mand; han kom til at hedde P o v l M a d s e n.

I Aalborghus Lens Ekstraskattemandtal 1660 staar: »Mads Pedersen, hans hostro og 2 børn [hendes Sønner Lars og Thomas].«

I Matriklen 1662 staar: »Mads Pedersen, tjener til Aalborghus, skylder 2 Tdr. Byg — Hartkorn 2 Tønder.«

D. 27' Juli 1664 afhændede Kronen noget Gods i Ø. Hassing Sogn til Landsdommer Jens Lassen paa Dalum Kloster.

Her nævnes: »Povl Thomessen¹⁾ skylder 2 Tdr. Byg, Hk. 2-0-0-0.«

I Extraktmatriklen 1680 staar: »Mads Pedersen, nu Lars Christensen«, og i Matriklen 1688: »Mads Lauritzen — Hk. 1-6-2-0, før 2-0-0-0, tjener til Vraa.«

1801 beboedes Gaarden af Povl Willadsen, derefter

¹⁾ Povl havde da været død i 5—6 Aar, men var øjensynlig ikke bleven slettet af Fæsterlisten.

af Peder Pedersen Vestergaard; men 1831 er den op-
hørt at eksistere som selvstændig Ejendom, idet den
ejes af True Jensen i Nørhaven, og 1844 ejes den af
Peder Carstens i Paukergaarden.

— — —
Allerede i Aalborghus Amts Ekstraskattemandtal
1673 er Gaarden paa fremmede Hænder.

Mads og Kirsten er velsagtens døde, og i Hjemmets
tidlige Opløsning kan vi se en Forklaring paa, at Bør-
nene blev spredt saa langt og vidt omkring.

P o v l M a d s e n V e n d e l b o, f. 1669, † 1719, maa
have været en lille Dreng, da Forældrene døde, og han
var vist henved en Snes Aar yngre end Halvbrødrene.
Da der holdtes Skifte efter ham, kaldes han »forrige
Ridefoged«.

Han boede 1693 paa Sjælland, var senere i Norge
og døde i København, ugift og meget velhavende. Han
oprettede et Legat til Holmens Skole »til Klæder og
Underhold for fattige Skolebørn«; men Brodersønnen
Niels Vendelbo i Norge og Povl Løvenørns Søn Frede-
rik var iøvrigt hans Arvinger.

L a r s P o v l s e n V e n d e l b o, † 1719, var sikkert
den ældste af Kirsten Larsdatters Sønner.

Han kom til at bo i Nykøbing, Falster, hvor han
ægtede den velhavende Købmandsenke Anna Berges-
hagen, hvis 4' Ægtemand han var. Han var Købmand
og Raadmand. Som Halvbroderen var han velhavende,
og han og hans Hustru skænkede et Taarnur til Ny-
købing Kirke. Ægteskabet var barnløst, og Broder-
sønnerne fra Horsens arvede hver 500 Rigsdaler efter
ham.

Den tredje af Brødrene, T h o m a s P o v l s e n
V e n d e l b o, † ²¹/₇ 1693, tog d. 11' Marts 1679 Borger-

skab i Horsens, hvor han var Købmand og senere Bedemand, en Stilling der var meget æstimeret.¹⁾

O. 1679 giftede Thomas sig med Ane Nielsdatter af Horsens, der efter hans tidlige Død ægtede Steffen Jacobsen, som blev en god Stedfader for hendes Børn.

Thomas Povlsen, der arbejdede sig frem til jævn Velstand, synes at have været en agtet Mand i Horsens.

Han døde allerede 1693, og ved Skiftet efter ham nævnes baade hans Helbroder, Lars Povlsen paa Falster, og Halvbroderen, Povl Madsen paa Sjælland.

Thomas og Ane havde to Sønner sammen; det var Niels Thomsen Vendelbo og Povl Thomsen Vendelbo, 1714 adlet under Navnet »Løvenørn«.

Niels Thomsen Vendelbo, f. ¹³/₈ 1680, begr. ²⁰/₇ 1731, udvandrede som ung til Norge, hvor han blev Byskriver i Skien. Han ægtede o. 1704 Marie Madsdatter, med hvem han havde mange Børn.

Povl Thomsen Vendelbo Løvenørn, f. ⁵/₄ 1686, † ²⁷/₂ 1740, er velkendt i Danmarks Historie.

Historikeren Suhm siger om ham, at han »svingede sig op fra maadelig Stand til de højeste Æresposter og det alene ved sin Duelighed og Troskab mod Kongen og Fædrelandet.«

Han blev Student fra Horsens lærde Skole 1705, hvorefter han studerede ved Universitetet i København. 1707—10 var han i russisk Krigstjeneste, hvor han blev Oberstløjtnant.

Herefter kom han atter hjem og gik i Frederik IV's Tjeneste, hvor han forfremmedes til de højeste civile og militære Poster.

¹⁾ Om ham og hans Forhold se A. Tuxens Afhandling i Personalh. Tidsskr. 7 I 19—29.

Han var 1726—30 Stiftamtmand i Aarhus, blev 1730 Krigsminister og 1738 Ryttergeneral — og inden han døde, var han baade Geheimeraad og Ridder af Elefanten. 1732 købte han af Kronen Bregentved Gods paa Sjælland. Hvor højt Povl Løvenørn end steg, bibeholdt han stedse sit friske og usnobbede Væsen, der gjorde ham lige afholdt af høje og lave.

Hans Hustru Ingeborg Vinding, med hvem han levede i et meget lykkeligt Ægteskab, var Datter af Professor Povl Vinding i København.
